

Горан Дакић
ПЕТОДИНАРКЕ

Горан Дакић
ПЕТОДИНАРКЕ
друго, прегледано издање

Издавач: Имприматур д.о.о.

За издавача: Борис Максимовић

Лектура: Соња Леро Максимовић

Дизајн корица: Дамир Омић

Графичка припрема: Соња Леро Максимовић

Штампа: Бина д.о.о.

За штампарију: Младен Спасојевић

Тираж: 300

Година: 2019.

ISBN: 978-99976-776-3-1

Горан Дакић

ПЕТОДИНАРКЕ

Капетановићу

Ја нисам писац, победа, господине генерале.

М. Булатовић

У ПРВОМ ЛИЦУ

$$(16-x)^2 = x^2 + 8^2$$

∴

$$(\)^2$$

$$9 + \frac{3}{2}$$

o

y

$$\sqrt{64}$$

$$3+5-5$$

$$\sqrt{25}$$

z

I

НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ УПИСА час, затвори дневник и из џепића на изгужваној кошуљи извуче наочари и пресавијен папир. Џвикере отра о бледуњаве панталоне, а затим их посади на врх носа. Значајно одмери разред преко наочара, покретима руке размести оне који му се учинише сувише блиски, кажипрст и палац леве руке усади под бркове, равномерно их подиже навише, разви папир и отпоче са диктирањем:

– Снажна олуја поломила је стабло високо 16 метара и притом је врх дрвета пао осам метара далеко од подножја стабла. Живковићу, гледај испред себе, аман се дете не окрећи стално! Где сам сад стао? Израчунати на којој висини се поломило стабло?* Задатак други, пиши...

Пажљиво анализирам задатке.

Присећам се закукуљених формула.

Упоредујем логику задатака са начином решавања.

Исписујем поступке, а затим и решења.

$$* (16 - x)^2 = x^2 + 8^2$$

$$256 - 32x + x^2 = x^2 + 64$$

$$256 - 64 = 32x$$

$$192 = 32x$$

$$x = 192/32$$

$$x = 6 \text{ m}$$

Закључак: Стабло се поломило на висини од 6 м.

Потом на цедуљице кришом преписујем урађено и шаљем иза себе.

Пушкице обилазе разред, а наставник, правећи се да не види слабо прикривену диверзију, посматра тамне облаке, који већ данима круже Славонијом и најављују једну од оних горопадних олуја иза којих, сем мучне сеоске горчине и очаја, не остаје ништа.

Хоризонт повремено поцепа снажан блесак, а онда се, опомињуће далеко или страхотно близу, зачује удар грома.

Још једном прегледах задатке, уверен да се грешка није могла поткрасти и да ће је наставник, ако је већ и примети, приписати мојој брзоплетости, не и незнању.

Звоно прекину надања већине и досаду осталих.

Редар покупи папире и уредно их сложи на наставников сто, а он најави да ће већ следећи час донети исправљене и оцењене радове. Потом шумгну према зборници, ужурбано тражећи цигарете по џеповима.

Десетак минута касније, док се времешни и досадни наставник историје давио у плитком газу кржаве Марице, испод клупе проверавах тачност задатака.

И таман када се почех радовати *насуво* – зачу се куцање.

Наставник се трже, спусти мач и штит и позва непознатог да уђе.

На вратима се указа разредникова брада.

Уђе, а за њим се увуче и један дечак, без сумње наш вршњак. Стидљиво стаде уз таблу и подбочи се погледом о под.

– Извињавам се што ометам наставу – поче разредник.

– Нека, нека, не смета. Уђите, уђите, колега. Баш сам причао деци...

– Оппростите што вас прекидам, али морам да се вратим на час што пре. Довео сам новог ученика, распоређен је у мој разред – настави разредник.

Још једном погледасмо придошлицу, обрве нам бејаху високо издигнуте.

– Ово је – разредник се сада обрати нама – Жељко Нишевић. Избегао је са породицом у наше место, а од данас је и ваш нови друг. Седиће – и ту разредник застаде и потражи празно место у учионици – у претпоследњој клупи, у средњем реду, са Миланом. Када час заврши, упознајте се с њим, не пре. Биће сувише да напомињем како очекујем да му помогнете, највише око градива. Уколико нема питања и ако вам више нисам потребан, враћам се на час, млада марва ће срушити салу – заврши излагање разредник и утече из учионице.

Дечак пође напред. Дође до клупе, спусти испрва торбу, а потом и себе.

Заборавивши позвати новајлију да се представи и да каже штогод о себи, наставник настави да витла тешким мачем, секући Турке и бранећи нејако српство, док смо ми криомице виркали преко рамена и посматрали придошлицу. Омалени, дебелушкасти, црни дечак, румених, округлих образа; угојено, здраво, сељачко дете; огрнуто чудноватом, два броја већом јакном, испод које се налазио дебели, на крајевима распаран, црно-сиви џемпер; смеђе, сомотне, флекаве хлаче; огромне, квргаве цокуле; ништа више.

Упркос том одевном нескладу, који је био чудан и најлошије обученима међу нама, на њему су најупадљивији били огромни, зажарени образи, који су напросто пуцали од неке непознате једрине. Тек касније сам схватио да то руменило није било последица избегличког стида; не, оно је на њему стајало увек, попут носа или ушију, без обзира на годишње доба или део дана. Смејао се пошалицима на одмору или био уплашен пред тежином контролних задатака, његово црвенило је навек било ту, као да је против његове воље пришивено на то округло лице са којег ништа – ни срећа, ни туга, ни страх – не може да га скине.

– Засигурно се зна да су на српској страни поред војске деспота Угљеше учествовале и снаге краља Вукашина. Спорно питање је да ли су и који српски великаши такође учествовали у походу на Турке. Турски извори наводе да су поред деспота, краља и „краљевих неверника” у бици учествовали војводе и властела Босне, Угарске и Влашке. Грчки писац из XV века Лаоник Халкокондил помиње само Угљешу и Вукашина, док се у записима монаха Исаије каже да је Угљеша дигао „све српске и грчке војнике и брата својега Вукашина краља” – тулио је наставник, не примећујући да га само ретки, а и они на једно ухо, слушају.

Остали су, како природа налаже, непристојно буљили у новог друга, знајући – и ми и он – да ће проћи недеље, можда чак и месеци, док не постане део разреда, док га не прихватимо као свога, док га не пустимо да мрдне са гола, таман бадава шпартао уз аут-линију.

А он?

Он је и даље тупо зурio ни у шта, не марећи за знатижељу која се качила по његовим образима, џемперу, рукама. Одсутно је гледао испред себе, као да у даљини назире обресе нечега што је давно изгубио.

Звонило је и нови ученик је сачекао да устасемо, пођемо према следећој учионици и тек тада је пошао за нама.

Мали одмор безобразно протутњи и ми се покуњено вратисмо у учионицу.

Повадисмо свеске из рашивених торби.

Разбацана понављања вијаху се из ћошка у ћошак.

У кабинет уђе наставница биологије, носећи у једној руци дневник, а у другој тамну и светлу фазу фотосинтезе.*

Уписа час, па пружи очи по разреду.

Питања су, нема сумње, већ спремна.

Ускоро ћемо видети да ли је и прва жртва.

Наставница пребира и тражи, а онда угледа ново лице и извијеним обрвама упита за његово порекло. Једна од девојчица из предњих клупа (биће да је она брбљива Славица!) рече ко је дечак, а онда га наставница прозва и замоли да каже нешто више о себи.

Дечак уста, али не и његов поглед.

Да, зове се Жељко Нишевић. Дошао је у наше место са породицом, из једног удаљеног крајишког села, Оћестово се зове. Побегли су, каже, када се запуцало. Недељама су лутали пренасељеним цестама тражећи склониште, али скровишта није било. Сељаци су се од места до места, тражили

* О њима ни сада, као ни тада, ништа поуздано не уем да кажем.

су било какав кућерак који би могао да им замени изгубљени, спаљени дом, али све је било узалуд. Ствари на трактору су кисле. Понешто су бацили, ту и тамо би поклонили стару фотељу или још старији табуре горима од њих и већ су мислили да беже даље, у Србију, код неких далеких, готово заборављених рођака, када су у овом селу добили кућерак од општинских власти. Сместили су се, поправили и наместили оно што се дало поправити и наместити. Отац, када није на *линији*, ради као кућни мајстор – поправља дотрајале инсталације у сеоским домаћинствима, цепа дрва, мења гумице на поквареним чесмама, кречи загарављене собичке, а мајка брине о деци, кући и ручку. То је, мање-више, све, остало је чисти вишак.

Његова прича потресла је једино забринуту наставницу биологије, која је до краја часа причала о страхотама рата и добротинствима људи, заборављајући да управо ти други творе оно прво. Причала је о ономе што смо ми слушали и наслућивали у тихим, завереничким причама забринутих родитеља и што је за нас било само нејасна, несхватљива, недохватна кажа, причина препуна мутних и вировитих рукаваца.

Жељко Нишевић тако учини, а да се томе ни најмање није надао, своје треће јунаштво.

II

Дан гази дан, а у *шестом* *це*, сем све тежег градива, ништа ново.

Смењују се теореме, физички и хемијски закони, двокораци и стој на рукама, ерозивне

површине, палатализације и сеобе Срба, Саша замуцкује пред годином Наполеонове смрти, Бранислав, задржавајући време, покушава да се сети колико водоникових атома има алдехид, а Маја изнова и изнова пише решење једначине са две непознате.

Жељко Нишевић и даље ћути. На свако питање одговара преко воље, као да му је мрско што мора да говори и као да би најрадије довека ћутао. Наставници покушавају и одустају. Ми – ни толико. Чак му и не прилазимо; равничарски распричани, обесхрабрени смо тим вишедневним муком који одбија и плаши. Постаје једноличан. На њему се ништа данима не мења. И одећа, увек иста, мирује, као да је срасла с њим.

Упркос том његовом неподношљивом ћутању, понешто сам успевао да сазнам о овом дечаку. Недовољно и занемарљиво мало, али у мојој дечачкој, уображеној памети – сасвим довољно. И то сазнање ме је, као и већину *шестог це*, запрепастило и поразило: не само што се Жељко Нишевић ни у чему није истицао и што није поседовао било какве вештине – он најчешће није знао ама баш ништа.

Када је први пут стао пред неку ни сувише лаку, ни одвећ тешку неједначину са једном непознатом, нисмо се чудили што је креду спустио и пре него што ју је подигао, јер су грозоморне математичке законитости спетљале и много бистрије главе. Али када смо видели да се мучи са најпростијим сабирањем или да не зна који су главни градови највећих земаља света – помислили смо, и често међу собом причали, да у глави новог ученика засигурно много дува.

Па ипак, тек је требало да доживимо право изненађење.

На часу српског језика и књижевности, у оквиру наставне јединице која је била посвећена култури изражавања, читали смо одломке из дела светских и домаћих писаца.

Наставница нас је терала да читамо што изражајније, да пазимо на интерпункцију и да, колико је то у нашој моћи, гласом дочаравамо атмосферу одломака.

Некима је то полазило за руком, док је већина само протрчавала кроз реченице, не марећи много за смисао написаног.

Ред је дошао и на Жељка Нишевића.

А он, као да је ударен на највеће муке, прогута вreo кромпир и поче.

Али даље од прве реченице није могао.

Свака дужа реч за њега бејаше непремости-ва препрека о коју се замуцкујући саплитао.

Испрва смо сви мислили да је у питању избеглички шок, последица доживљеног ратног страха или најпосле обични дечачки стид, али Жељко Нишевић заиста није умео да чита. Наставница му је помагала распетљавајући подуже речи, али је све било залуд. Ученик шестог це Жељко Нишевић није ваљано разаберао слова и нама, његовим присилним другарима, у образе удари иста онаква румен која је данима стајала на образима чудноватог дечака-аналфабете. И он је схватио колико се силно обрукао пред онима који, сада то већ сигурно зна, никада неће бити његови пријатељи. Знао је да му се они смеју и подсмејавају, да се кришом крсте и преврћу очима, па је бежао у још дубљу самоћу и још већу тишину.

Наставници су му поклањали двојке, а он је све то примао равнодушно, као да га се ништа не тиче, као да тако мора бити и као да ништа што би он учинио не може то да промени.

Тако је и бивало: наставници су га прозивали и постављали му питања, он је тупо зурио пред себе или је гледао кроз њих, негде, бог зна где, а онда би они, уз забринут израз лица и лагано одмахивање главом, поред његовог имена у дневнику уписивали танушне двојнице.

Полако сам заборављао на Жељка Нишевића, његове муке и незнања. Постао ми је неважан; ништа мање и ништа више од неког недефинисаног обличја које постоји, а да ни оно само не зна због чега. Нисам га поздрављао, нисам му слао *цедуљице са задацима*, он није тражио, а ја му нисам давао да преписује домаће задатке. И када је једног дана, усред малог одмора, пришао мом столу, нисам ни помишљао да је у питању било шта осим његове уобичајене шетње до краја учионице и натраг. Преварих се.

– Ти си у разреду најбољи из енглеског – рече тако да то није звучало ни као питање, ни као потврда. Одлучих да себи поласкам.

– Да, јесам.

– А да ли би хтио да ми покажеш неке лекције? Мени то лоше иде. Мама ми је рекла да нађем некога ко ће ми помоћи, а она ће да плати...

Заледих се од изненађења! Жељко Нишевић је проговорио и још ми нуди посао! Да ли је то могуће? Или он то тера шегу са мном – а касније ће и са осталима – да нам врати за сва подругивања, да наплати сва понижења која је морао да поднесе пред нашим надменим погледима?

– Које лекције? – упитах га опрезно.

– Не треба мени много. Само да ми покажеш како се неке лекције читају, како се преводи и да ме научиш како се...

– Анализирају реченице?

– Да. Мама ће да плати, само ако хоћеш...

– Хоћу. Када?

– Можеш ли сутра доћи код мене? Субота је, нема школе. Ми станујемо поред православног гробља. Знаш ли гдје је то?

– Знам, наравно.

– Доћи око три. Чекаћу те на почетку гробља, са дунавске стране, да нас не тражиш окол.

Климнух главом и он оде. Нестаде, као да га није ни било.

Иза њега, а преда мном, остаде да лежи његова несвакидашња понуда.

Нико ми никада није предложио посао, а он сада хоће да плати једино што ја, у ствари, и имам – знање! И колико ће уопште вредновати оно што га научим? Довољно да ћу моћи да се размећем? Или тек толико да неколико дана нећу морати тражити паре од родитеља за ужину и нове удице? А можда ће зарада бити неочекивано велика, па ћу у *Сому* пазарити нови телескоп поред којег сам пролазио небројено пута, одмеравајући наслепо његов крај, замишљајући како би стајао у мојој шапи? А ако нешто пара претекне, напослетку нећу морати да посућујем кришом новац од деде да би мами купио поклон за рођендан? Играо сам се тим мислима док сам овлаш понављао градиво из енглеског језика.

И док сам размишљао како да Жељку Нишевићу објасним изражавање будућности са *going*

to, по глави ме тресну ново питање. Шта ће њему уопште лекције из енглеског језика? Подједнако ужасан је био и из других предмета, али није одлучио да се колико-толико поткује знањем из хемије, математике или географије. Не, он је изабрао енглески језик. Зашто?

Његов избор је, резонујем, можда одлуча његових родитеља. Али ни то није одговор на питање – зашто? Чему жеља да њихов син савлада основне кораке из страног језика? И да ли је то уопште могуће? Жељко Нишевић је имао несавладивих проблема са матерњим језиком; у какве ће тек окове упасти када се под присилом сусретне са потпуно непознатим речима и реченицама? Али, закључих поспано, то већ није моја брига...

III

Поранио сам. Нисам желио да ме Жељко Нишевић чека. Плашио сам се да не помисли да ми је понуђени посао неважан, да је мој олаки пристанак последица изненадне неверице, да сам одлучио да ту работу препустим неком стрпљивијем и наивнијем. А мени је била слатка и помисао на лаку зараду и није ми падало на памет да било шта препуштам случају.

Журба је, срећом, била беспотребна. Већ ме је чекао.

Поздрави ме, а потом пођосмо његовој кући, која се налазила на самом улазу у један од сокака који су водили ка сеоском гробљу. Поред тог трошног и неприметног кућерка прошао сам сто-

тину пута, у сулудим дечачким бицикличким тркама, али га никада нисам запазио.

Била је то прастара, оронула набијача, каквих је у селу било много. Рогови крова бејаху видно испупчени, цреп испуцао, фасада ољуштена. Оквири прозора су били уништени временом и влагом, цигле у дну куће поодавно напукле, из зидова је цикљала трава. Тамнозелена капија била је накривљена, изваљена из шарки.

У дворишту ме дочека нервозно кевтање привезане цукеле и роктање прасића који су се гуркали у омаленом, на брзину склепаном свињцу. Пред улазним вратима стајаху два-три пара импровизованих опанака (насталих скраћивањем каквих плићих гумених чизама), умрљаних блатом и животињским изметом. Стакло на улазним вратима беше мусаво, док се фарба по ивицама штокова листала у неправилним облицима.

С врата ме удари јак мирис кувања. Топлота и пара долазиле су из суседне просторије, у коју ме Жељко одмах уведе. На олињалом лименом шпорету (*смедеревац!*) стајала је повећа шерпа, на њој поклопац, с чијих је крајева сиктала пара, претећи да собичак очас испуни маглином, али, срећом, прозорче изнад *шпарета* бејаше одшкринуто два-три прста, сасма довољно да пара покуља навише и нестане из малене просторије.

Астал беше посут брашном. С краја су се одмарале округле јуфке, пре него што ће их руке вредне домаћице развући с једног на други крај стола, а потом их ишнитати на дугачке, дебеле резанце. Наслоњена на дрвену столицу, мутећи јаја у плиткој чинији, стајала је Жељкова мајка. Све је на њима, на мајци и сину, било исто – црте лица, дужина руку, кратки, меснати прсти, боја очију, облик обрва. И – исти румени образи.

Окрену се према нама, обрису руке о флекаву прегачу, а онда ми их срдечно пружи. У кућу убрзо уђе и Жељков отац, дугоња мрких бркова, носећи у рукама нарамак дрва, спуштајући их полако у плетену корпу украј пећи. Пословично отра руке о радне панталоне, стресе преостало труње са радног џемпера и почасті ме другарским ударцем по плећима. На отоману су стидљиво седеле две девојчице и један дечак, једно другом до уха, тихо се сашаптавајући и повремено падајући у безразложан, детињи, само њима знани смех.

Жељко и ја се убрзо осамисмо.

Кренусмо пут граматике енглеског језика, крчећи стрпљењем за њега непроходно шибље уџбеничких лекција. Ишло је теже него што сам очекивао.

Мој „ученик” није знао ни најпростије речи, ни најједноставнија граматичка правила, па сам, на концу првог *часа*, морао да му задам, и то пред родитељима, тушту задатака и правила, које је био дужан да научи и реши, ако треба и напамет, до нашег следећег виђења. Док сам декламовао задатке, трудећи се да пред његовим родитељима наместим што озбиљнију, „учитељску” позу, њему се образи зажарише још више, што сместа насмеја све у соби. Жељкова мајка ми тутну новчаницу у руку, а ја је, не гледајући о којем се износу ради, проследих у џеп.

Утом уследи и љубазни позив домаћина да останем на ручку.

Предосећајући да би то могло да се догоди, на другом уласку у дневни боравак, који је био и кухиња, кришом погледах лонац и у њему, на своје запрепашћење, угледах једно од најмржих ми јела – каљу! У кипућој води плувала је главица купуса, мешајући се са мрквом, којекаквим зеленишем, парадајзом, луком и покојим комадом меса. Да ужасне ли слике!

Узвратим ли домаћинима пристојношћу – што се од мене, без сумње, очекивало – јело које сам у рођеној кући годинама вешто избегавао морао бих појести у гостима са нескривеним уживањем. Стиснух зубе, захвалих се на позиву, објашњавајући да ме код куће сигурно већ чекају и да нема ни смисла, ни потребе да касним. Жељку још једном значајно напоменух да научи задане лекције, а онда шмугнух напоље.

Тек када стигох на шеталиште завукох руку у џеп и извукох новчаницу. Петодинарка! То је било довољно за, рецимо, пет пловака, 30 удица

или нови мепс. Уколико Жељку Нишевићу одржим бар још пет часова – а требаће му, знам, много више – ускоро бих могао имати најбољу пецарошку опрему у улици.

Тако се некако и збило: из суботе у суботу сам одлазио породици Нишевић, подучавајући њиховог првенца правилима енглеског језика, тим грозотама на које је ненадано ударен. Уз моје стрпљење и непрестано понављање једних те истих лекција и његов нестварни труд да непознато савлада – полако смо напредовали. Не много, али довољно да Жељко Нишевић на полугодишту можда и коначно заслужи неку двојку. Његова мајка ми је после сваког предавања у руку туткала *плату*, а онда би уследио позив на ручак.

Слагао сам пару на пару, родитељима нисам говорио да *радим* и моја свотица се из суботе у суботу увећавала, баш као и Жељково знање, и због тога смо обојица били задовољни и поносни.

Али без обзира на то што ми је подучавање Жељка Нишевића доносило лепу зараду, о каквој моји другови из школе или улице нису могли ни да сањају, и даље нисам волео тог дечака. Сажалевао сам га, презирао, мрзео – сва та осећања сажимала су се у неку нову емоцију коју нисам успевао да објасним, а која је у мени буктала све снажније и снажније, претећи да пређе у неку врсту необјашњивог презира. Скраћивао сам, стога, наше часове, правдајући то све тежим градивом, не задржавајући се чак ни да на брзину, с ногу, поједем коју гужварицу с маком, моју омиљену послатицу (уколико у њој, дабоме, нема одурних сувих грожђица).

Ти наши часови утврдили су ме у ономе што сам већ знао – Жељко Нишевић је заиста био зачуђујућа незналица. Изузму ли се кућни послови, којима је, очигледно, био вешт, Жељко Нишевић није знао – ништа. У паузама између лекција сам га безобразно испитивао о најразличитијим стварима, проверавајући колики је коначни степен његовог фантастичног незнања. Та граница се из часа у час померала, а он је, не примећујући моја ситна испитивања и подбадања, као ни неверицу која је следила након његових одричних одговора или немуштих одмахивања главом, непрестано понављао: *write, wrote, written...*

IV

(може и да се прескочи, али ипак)

На северну страну школе наслања се црква, на њу поточић Јама, који се лено – а у равници и не бива другачије – улива у Дунав, чудо над чудима, реку над рекама, моју песму над песмама. Продужите ли даље том страном, доћи ћете – након стотинак метара – и до најважније куће у селу, на чијим су вратима неспретне руке пре неколико година осенчиле контуре бркатог сома.

И данас видим излог у којем лешкаре огромне, зелене мреже, дрвени мередови, плутани пловци. На зид куће ослоњени смећкасти и зелени бамбуси. Суше се и проветравају, пре него, за ситне паре, оду неком сиромашнијем пецарошу. Поред њих весла. У дну дворишта и три чамца, премазана катраном.

А унутра, у радњи, у слаткој помрчини... Боже милостиви, чега ту све нема?! Потребно и непотребно, познато и непознато, стотину пута купљено и никада недодирнуто! Удице, олова, пловци, хранилице, мреже, поворке, штапови, машинице, варалице, звончићи за врхове трзанки, воблери, трокуке, силкови најразличитијих врста и дебљина, сајле, у кутијама се преплићу глисте и црви, у бурету поред вијају се кедери.

Не умем да објасним како и зашто, али после данашње лекције предложио сам Жељку Нишевићу да сутра ујутро пође са мном на пецање, на Витанову бару, подно сеоске циглане. Ту Дунав прави велику кривину, једну од највећих на свом путовању и разлива се мрежом многобројних канала по околним шумама и шумарцима, образујући неколико мањих бара.

Жељко Нишевић је био запањен мојим предлогом, ја његовим пристанком.

На брзину смо договорили место и време јутарњег састанка.

Молио сам га да не касни, сутра је субота и уколико одоцнимо, нећемо наћи поштено место на води.

Обећао је да ће доћи на време, а онда ми је, потпуно незаинтересовано, признао да нема штап.

Згрожен равнодушним тоном којим ми је то саопштио, рекао сам му да имам неколико резервних пецаљки и да ћу једну или две припремити за њега.

Његово је, завршавам договор, само да превари зору раним устајањем.

И ево ме како у Сому пребирам по удицама, тражећи праву величину и одмеравајући тежину олова у руци.

Пловке сам одабрао још са врата, оне са наранчастим врховима, километре силка сам већ имао и када сам пронашао потребно, платио сам, зајашо бицикл и вратио се кући.

За сат времена направио сам обе пецаљке, повезао их канапом и ставио украј својих. Са лаким страхом – заспах с кокошкама.

Зачудо, није каснио.

Веровало сам да ће преспавати пецање, а он је, како се чини, добрано поранио.

Дао сам му штапове и помоћни ранац у којем су се налазиле кутијице са глистама, хлеб и кукуруз за прихрану, сендвичи и сок.

Након петнаестак минута, стигли смо до баре.

Нигде никога. (Осим комараца, гамади над гамади.)

Тек понекад се зачује пљусак, то буцови раубују пред зору и јуре кедере по плићаку.

Одмотавам пецаљке и слажем их на обалу, тик пред воду.

Тихо говорим Жељку да уради исто.

Тражим у оближњој шикари неколико рашљи на које ћемо наслонити штапове.

Потом Жељку показујем како се ставља удица на глисту, како се намешта дубина и како се забацује.

– И пази – наглашавам – да не замахујеш изнад главе. Врбе су свуда око нас, па ће ти се удица очас наћи запетљана у гранама.

– Добро – рече он.

Бацам хлеб и кукуруз на места где ће испрва стајати, а потом и плесати наши пловци.

– Бабушка не пеца као остале рибе. Црвенперке, бодорке, кесеге, деверике – оне повуку пловак испод воде. Бабушка не. Она прогута мамац и крене ка површини. Зато се пловак, када она пеца, прво накоси, а онда легне на воду. Када скроз полегне, вуци – настављам са лекцијама.

– У реду – опет кратко одговори Жељко Нишевић.

– Провери глисту сваки пут када извучеш из воде. Немој бацати близу грања и траве. Ако ти се, ипак, удица закачи за какав пањ, прво сачекај минут-два, можда ће је струја откачити. Деси ли се супротно – или тргај или пливај до места где си запео – не предајем се.

– Јасно – не предаје се ни Жељко Нишевић.

Пуштам га његовој пецарошкој судбини, окрећем се и по ко зна који пут стајем беспомоћан пред силином воде која протиче поред нас. Колико је оваквих пецароша Дунав видео? И колико њих се дивило његовој снази? Стојим и ослушкујем његов бешумни ток кроз плодне славонске равнице; стојим неколико центиметара од малих таласа који ударају у пешчану обалу и брзо се повлачим назад, преплашен тишином којом се та моћна водена стихија ваља даљским обалама. И ништа се, за тај један тренутак вечности, не чује: ни крик оближњих птица, ни крекетање жаба, ни лавез удаљених паса. Постоји само тишина, та лековита и умирујућа тишина која крепи и одмара, од које се никада не можеш растати и која тече у теби ма где био и ма којим путевима ходио. Она смирује ватру, разгони муку, потапа тугу. (У њу су и данас поринути сви моји снови и надања, жеље и пркоси, стрепње и радости.)

И док сам страсно премеравао ширину реке, рачунајући колико живота има од једне обале до друге, Жељко Нишевић је већ успео да се потуче с њом. Увежбавајући замах, непрестано је врхом штапа млатио по површини воде. Пришао сам му и показао како да једноставно, без имало муке и непотребног витлања, забаци на одређену даљину. Потом сам поново стао да гледам Дунав и пловке у њему.

Није дуго требало да прве рибе почну гристи. *Вадио* сам једну по једну, док је мој рибарски сабрат тек морао да научи како да удари контру, ма пецала и црвенперка, никако већа од длана. Након десетак безуспешних покушаја, напослетку је

успео и на његова прса је – толико је снажно повукао – слетело златно шаранче.

– Опа! Прво па шаран! Свака част! – похвалих га.

Он се само осмехну, дода мало руменила на лице, скиде рибу, убаца је у мрежу, стави нову глисту и поново забаци.

После тог премијерног улова – и његово пецање се *отворило*.

Убрзо се у мрежама праћало десетине ситне беле рибе и покоја крупнија бабушка.

Кад сунце удари у реку, повадисмо векне леба намазане свињском машћу и посуте ситном алевом паприком, тим незаобилазним доручком сваког риболовца.

Између залогаја смо потезали штапове, не дозвољавајући да нам пропадне и најмање пецање.

Око поднева и оно стаде.

Рибе одоше на починак, а нас двојица се пружисмо на песку, чекајући нови налет.

– А има ли у твом селу нека река? – питам га.

– Нема.

– Баш никаква?

– Не, нема.

– Па, где идете на пецање?

– Не идемо. Код нас тога нема.

Постоје, мислим, и такви чудни светови.

Да прекратим непријатну тишину или неки још непријатнији разговор у којем бих ја питао, а он одговарао, одлучих да га, на брзину, упознам са свим барама које се налазе у околини Даља. Таман ће, када дођем до последње, до Ердутског Дунавца, и рибље затишје престати.

Неколико сати касније, док смо кућама теглили ранце натоварене уловом, Дунавом прође велики путнички брод, *белац*. Жељко је стајао као опчињен, гледајући у чудо невиђено, у једну лепоту која је брзо секла другу, остављајући иза себе малено славонско село, нестајући, већ након неколико минута, негде далеко, на хоризонту.

– Хвала ти, хвала – рече Жељко и замаче иза ћошка.

– Дођи вечерас на фудбал ако хоћеш – викнух за њим.

– Не могу, идем с оцем на кирбај.

Горане, будало! Кирбај!

V

Полугодиште се примакло крају, а на ученике *шестог* *це* осу сва расположива паљба – контролни задаци, писмене задаће и усмена пропитивања. И док се неколицина бори да надмаши просек дотадашње одличности, други се спасавају замуцкујући и на папиру и пред таблом, надајући се да ће наставници у тим мисаоним и реченичним испрекиданостима назрети трунчицу знања, сасма довољну за пролазну оцену. Једино се поред последњег имена у дневнику двојке уписују без иједног питања. Сви смо, наравно, љути због тога, али Жељка Нишевића ништа од тога не погађа.

Мало изненађење догоди се тек на часу енглеског језика; Жељко Нишевић се стидљиво јави да одговара. Сви га погледаше зачуђено: наставник, јер се управо спремао да поред његовог имена графитном оловком упише подразуме-

вајућу *двигу*; разред, јер нико није веровао да ће чути Жељка Нишевића на часу, поготову не како одговара; напослетку зачудих се и ја, нисам очекивао да ће, упркос нашим часовима, скупити довољно храбрости да се заиста и јави.

Па ипак, то се, упркос мојој неверици, која је све више отицала, догоди.

Наставник, предосећајући могућу бруку, Жељку даде најлакше лекције, управо оне које смо месецима понављали у његовом собичку. Жељко их прочита, потом преведе и зачуђени наставник закључи Жељку Нишевићу исто тако зачуђену тројку.

Сви смо били затечени. Жељко Нишевић понајвише.

Једва је, на малом одмору после часа, измуцао једно *хвала*, пруживши ми руку. Зблануто узвратих, једва схватајући да је Жељко Нишевић десетак минута раније учинио прави подвиг.

Недуго затим, за другим, уследило је и прво јунаштво Жељка Нишевића.

Разредник још једном прекину старог наставника историје.

Озбиљним гласом позва Славицу Ненић да изађе пред таблу, а онда јој у руке тутну некакве новине, показа јој шта треба да прочита и склони се у страну. И док сам се питао шта ће мајка рећи када јој вечерас, уз вечеру или пред спавање, натенане саопштим шта се данас догодило у *шестом* *це*, Славица поче...